

умов вони майже не відчують мікроагресії та мають вищий рівень психологічної захищеності (безпеки). Водночас вони не можуть стати пріоритетом нівелювання проявів мікроагресії та провідним методом утвердження гендерної рівності в поліції, перш за все з огляду на їх недоліки, наприклад недостатній контакт зі своїми керівниками та колегами, що особливо важливо під час виконання поставлених завдань. До того ж віддалена та гібридна робота жінок не повинна стати перешкодою для їх просування по службі та визнання як висококваліфікованих фахівців.

Тому використання моделей віддаленої чи гібридної роботи як одного зі способів забезпечення гендерної рівності в поліції неможливе без таких організаційних і управлінських дій:

- формулювання конкретних чітких планів і принципів дистанційної роботи (повної та/або часткової);
- підтримання зворотного зв'язку із працівниками шляхом отримання відгуків від них;
- систематичне зміцнення зв'язків таких працівників як у колективі, так і з керівниками;
- створення рівних можливостей у підрозділі як для жінок, так і для чоловіків.

Необхідно наголосити, що такі форми роботи в поліції можуть бути застосовані до окремих посад і переважно в гібридні формі, де працівник може самостійно розпоряджатися власним часом, адже сучасні виклики потребують креативних управлінських рішень, що дозволять сформувати висококваліфікований якісний кадровий потенціал НП України.

Сергій Миколайович БОРТНИК,

доктор юридичних наук, доцент,
проректор Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5281-6007>

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Однією з найважливіших юридичних гарантій діяльності поліцейських є функціонування в межах правовідносин, що виникають у зв'язку із проходженням служби в Національній поліції України, такого інституту трудового права, як робочий час. Разом із тим у реалізації цього інституту в контексті службово-трудової діяльності поліцейських існує низка проблем, які потребують негайного вирішення. Так, розглядаючи особливості правового регулювання робочого часу поліцейських, слід зазначити, що згідно з ч. 1 ст. 91 Закону України «Про Національну поліцію» особливий характер служби в поліції містить спеціальні умови для певних категорій поліцейських. Наведений законодавчий припис оперує таким терміном, як «певна категорія поліцейських». Вважаємо, що використання подібної термінології в законодавстві є недопустимим, оскільки з неї не можна дійти однозначного висновку стосовно того, кого слід відносити до такої «певної» категорії. Законодавством не наводиться ні перелік поліцейських, які можуть бути включені до такої «певної» категорії, ні перелік підстав включення поліцейського до неї. На недопустимість подібного законодавчого формулювання свого часу було наголошено у висновку Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України та в Зауваженнях Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України [1] на проект Закону України «Про Національну поліцію». Вважаємо, що використання

терміна «певна категорія поліцейських» дозволяє віднести до неї будь-якого поліцейського, тому оперування нею в законодавстві є недоцільним.

У ч. 1 ст. 91 Закону України «Про Національну поліцію» вказано, що особливий характер служби в поліції передбачає службу у святкові та вихідні дні [2]. Свого часу підстави для залучення працівників органів внутрішніх справ до понаднормової служби чи у дні щотижневого відпочинку та святкові дні були визначені в Інструкції про порядок виплати грошового забезпечення особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, затвердженій Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 31 грудня 2007 р. № 499 (наразі цей нормативно-правовий акт втратив чинність). Такими підставами відповідно до вищенаведеного нормативно-правового акта були: письмові накази керівників органів внутрішніх справ; графіки нарядів чергувань, затверджені керівниками органів внутрішніх справ [3]. Слід відмітити, що у чинному законодавстві підстави для залучення працівників поліції до понаднормової служби чітко не прописані. Крім цього, законодавством передбачено таку особливість робочого часу поліцейських, як служба позмінно. Правові засади роботи змінами закріплено у статтях 58–59 КЗпП України. Як свідчить аналіз вищенаведених норм, при змінних роботах працівники чергуються у змінах рівномірно в порядку, встановленому правилами внутрішнього трудового розпорядку. Перехід з однієї зміни в іншу, як правило, має відбуватися через кожний робочий тиждень у години, визначені графіками змінності. Тривалість перерви в роботі між змінами має бути не меншою, ніж подвійна тривалість часу роботи в попередній зміні (враховуючи час перерви на обід). Призначення працівника на роботу протягом двох змін підряд забороняється.

Також, як впливає з п. 4 ч. 1 ст. 91 Закону України «Про Національну поліцію», однією зі спеціальних умов робочого часу поліцейських слід вважати службу в нічний час. Відповідно до ст. 54 КЗпП України при роботі в нічний час встановлена тривалість роботи (зміни) скорочується на одну годину. Наведене правило не поширюється на працівників, для яких уже передбачено скорочення робочого часу. Тривалість нічної роботи зрівнюється з денною в тих випадках, коли це необхідно за умовами виробництва, зокрема в безперервних виробництвах, а також на змінних роботах при шестиденному робочому тижні з одним вихідним днем. Нічним вважається час із 10 години вечора до 6 години ранку.

Новелою Закону України «Про Національну поліцію» стало запровадження такого аспекту робочого часу поліцейських, як служба з нерівномірним графіком. І. В. Шруб, досліджуючи види та специфіку правового регулювання службового часу поліцейських, цілком слушно зауважує, що в чинному трудовому законодавстві та науковій літературі відсутнє визначення сутності служби з нерівномірним графіком [4, с. 84]. Аналогічні зауваження щодо нечіткості використання термінології в положеннях наведеного акта законодавства можна прослідкувати і з боку офіційних осіб [4]. Законодавець взагалі не розкриває сутності всіх вказаних вище особливостей робочого часу поліцейських. Проте якщо інші можна відслідкувати у приписах інших нормативно-правових актів, скориставшись при цьому аналогією закону, то у випадку дослідження особливостей служби з нерівномірним графіком така можливість повністю відсутня.

Таким чином, однією з найважливіших юридичних гарантій діяльності поліцейських слід вважати функціонування в межах їх службово-трудова відносин такого інституту трудового права, як робочий час. Робочий час поліцейських являє собою визначений розпорядком дня проміжок часу, протягом якого поліцейський зобов'язаний виконувати свої трудові функції. Одним із недоліків правового регулювання робочого часу будь-якої категорії працівників, у тому числі поліцейських, слід вважати відсутність визначення його сутності на рівні закону. Відносно поліцейських чинне національне законодавство взагалі не використовує категорію «робочий час», підміняючи її іншою –

«службовий час», що слід розцінювати як один із найбільших недоліків правового регулювання цього інституту. По-перше, це знаходить свій прояв у відсутності уніфікації законодавчих положень. По-друге, в такому випадку втрачається сенс робочого часу як категорії, яка повинна сприяти захисту прав поліцейських від протиправного збільшення норм робочого часу та, як наслідок, обмеження їх права на відпочинок. Цьому сприяє і інший суттєвий недолік правового регулювання робочого часу поліцейських – відсутність визначення його максимальної тривалості в положеннях Закону України «Про Національну поліцію». Крім цього, встановлюючи особливості, пов'язані з робочим часом поліцейських, законодавець оперує термінологією, зміст якої не розкриває. При цьому не міститься і посилання на інші нормативно-правові акти, що не сприяє зрозумілості законодавства, однаковості його застосування у схожих правових ситуаціях. Усе це викликає необхідність унесення відповідних змін до Закону України «Про Національну поліцію» в частині здійснення детальної правової регламентації робочого часу поліцейських.

Список бібліографічних посилань

1. Зауваження Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України на проект Закон України «Про Національну поліцію» // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=55082&pf35401=349732>.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

3. Про впорядкування структури та умов грошового забезпечення осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ : Наказ МВС України від 31.12.2007 № 499 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0205-08>. Втратив чинність.

4. Шруб І. В. Види та специфіка правового регулювання службового часу поліцейських. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2015. Вип. 3–2, т. 3. С. 81–86.

Андрій Васильович НОВІЧЕНКО,

доктор філософії,

докторант Харківського національного університету внутрішніх справ

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Одним із критеріїв в оцінці діяльності поліції зарубіжних країн є внутрішній та зовнішній контроль. Так, у США, Німеччині, Великій Британії, Австрії, Китаї до внутрішнього відносять контроль відомчої та соціальної спрямованості. Відомча спрямованість властива контролю, що здійснюється керівниками та посадовими особами спеціально створюваних підрозділів системи поліції у вигляді повсякденних перевірок діяльності співробітників поліції. Соціальна спрямованість характерна для громадського контролю, формами реалізації якого є: регулярні опитування громадян щодо роботи поліцейських; систематичні звіти посадових осіб поліції перед населенням; громадський моніторинг проблем у галузі правопорядку; громадське обговорення тощо.

Серед показників оцінки діяльності поліції громадська думка громадян є пріоритетною. У його основі лежить ступінь задоволеності громадян поліцією, яка визначається на основі результатів дослідження опитувань громадян щодо роботи поліції, а також кількості скарг на дії та рішення співробітників поліції. Соціологічні опитування сприяють вивченню причин злочинності, недоліків у роботі посадових осіб поліції. Об'єктивний